Η Σημειολογική Υποκρισία του Ελέγχου Συνταγματικότητας

Μάριος Ν. Σωτηρόπουλος

Η αμφισβήτηση ως ουσία δεν αποτελεί επουδενί κατάσταση, αλλά ούτε βεβαιωτική διαδικασία. Η αμφισβήτηση εφορμεί ως τροπικότητα της σχέσης προς τον θεσμό, ως μια δυνατή λειτουργική ενέργεια, η οποία αναφέρεται πάντοτε υπό διαδικασιακή αναστολή. Η ενέργεια αμφισβητήσεως του ελέγχου συνταγματικότητας ως ταυτότητα σημασίας, αποτελεί την προσδιοριστική οριοθέτηση των ατομικών δικαιωμάτων ως συστατικό αίτιο πλήρους ισχύος έναντι στην εξουσιαστική λογική ασυνέπεια της «κρατικής μέριμνας». Κατ' αυτόν τον τρόπο τα συνταγματικά δικαιώματα, αφενός δημιουργούν έναν διάχυτο κόσμο προστασίας έναντι στην εκάστοτε θεσμική εκτροπή, πλην όμως η προστασία αυτή, δεν αποτελεί νομοτελειακή αποκρυστάλλωση. Αφετέρου η διαρκής αυτομόληση του εφαρμοστή προς την διάχυτη ασάφεια του «δικαίου της ανάγκης», αποτελεί μια διαρκώς αυξανόμενη προβληματική, η οποία τείνει να αποτελέσει κανονικότητα.

Εισαγωγικά η θέσπιση των ατομικών δικαιωμάτων, ερίζει την ιστορική καταγωγή της, στην ιστορικοβουλητική βάση της "Magna Carta Liberatum" του 1215, ως άμεσα συναφές πολιτικό σπέρμα προς τις βάσεις και τις συστατικές έννοιες του Κράτους. Παρά ταύτα η συγκεκριμενοποίηση των θεμελιωδών κανόνων που εισάγονται στα συντάγματα των κρατών μέσω των ατομικών δικαιωμάτων, παράγουν μια σαφή διαλεκτική και ένα πραγματικό πεδίο σύγκρουσης, αφενός της προβληματικής, σχετικά με το γιατί τα ατομικά δικαιώματα αναπτύσσουν πολεμική ισχύ ως ακατάλυτοι κανόνες εναντίον του κράτους, καθώς και γιατί το κράτος, το οποίο δομεί τις αρχές του, στην αρχή της λαϊκής κυριαρχίας και του κράτους δικαίου, παράγει μια πολιτική πραγματικότητα κρατικής βίας, στην οποία τα δικαιώματα αυτά είναι απαραίτητα. Αφετέρου παράγονται σκέψεις και ερωτήματα

σχετικά με την σημειολογική δημιουργία της ιδιωτικής ζωής καθόσον και της δυνατότητας διάσπασης της αδιαίρετης ταυτότητας του πολιτικού όντος.

Επί τούτου, το πολιτικό αφήγημα, το οποίο κυριαρχικά παράγεται δια μέσου των θεσμικών-κρατικών οργάνων και το οποίο διέπεται δια της συστηματικής οριοθέτησης του πλαισίου χάραξης του κοινωνικοπολιτικού βίου, αποτελεί αν μη τι άλλο την κυρίαρχη πολιτική κανονικότητα. Ως εκ τούτου, η ύπαρξη περιοριστικών ρυθμίσεων δυνάμει μιας χάρτας δικαιωμάτων ή Συντάγματος, αποτελεί, σε επίπεδο προστασίας, ανάγκη αναπόδραστα επιτακτική. Το Σύνταγμα, αποτελεί το μείζον «πολιτειακό» κείμενο, το οποίο κατά κύριο λόγο ρητά αντιστρατεύεται την Κρατική και θεσμική καταχρηστικότητα, πλην όμως αποτελεί γόνο της καθεστηκυίας εξουσίας και επουδενί ανέγγιχτο χρησμό. Δύναται λοιπόν, να μεταποιείται από το σύνολο των ανωτάτων κανόνων σε απλή χάρτα σχετικισμού δικαιωμάτων, κατά τρόπο επαίσχυντο αλλά σύμφωνο με την πολιτική μας κανονικότητα. Παρά ταύτα, τα ατομικά δικαιώματα, αποτελούν θεσπισμένες αξιώσεις, οι οποίες είναι "ικανές" να διαρρήξουν την πολιτική κανονικότητα σε καταστάσεις κρατικής εκτροπής ή βίας. Συνεπώς αναφύεται το ερώτημα εάν τα ατομικά δικαιώματα δια του ελέγχου συνταγματικότητας είναι ικανά να προσβάλλουν την κρατική τάξη, να αναιρέσουν την βούληση του «νομοθέτη» και να αποκαταστήσουν την τυπολογική ισορροπία που αναπτύσσεται στις σχέσεις μεταξύ διευθυνόντων και διευθυνόμενων.

Συνοπτικά ο έλεγχος συνταγματικής ορθότητας, προκαλείται από τον εκάστοτε προσβαλλόμενο πολίτη και διαπιστώνεται μέσω των δικαστικών- κυρίως – συστημάτων ελέγχου. Ο έλεγχος διαιρείται σε δύο συστήματα. Το πρώτο σύστημα ελέγχου, αφορά τον διάχυτο και παρεμπίπτοντα έλεγχο και το δεύτερο τον συγκεκριμένο και αφηρημένο έλεγχο. Ειδικότερα, η συστηματική έρευνα του ελέγχου συνταγματικότητας, περιορίζεται στην παρούσα, στο πρώτο σύστημα ελέγχου, αφενός λόγω του μη στατιστικά πιθανού προληπτικού ελέγχου, αφετέρου λόγω της μη δυνατότητας ανάπτυξης του αποτελέσματος του συγκεκριμένου και αφηρημένου

έλεγχου εκτός του πεδίου των περιοριστικών περιπτώσεων του άρθρου 100 του Συντάγματος. Αντίθετα, η στατιστική πραγματικότητα, μας εναποθέτει στον παρεμπίπτοντα και διάχυτο έλεγχο, η λογική ασυνέπεια του οποίου αναπτύσσεται επί το πλείστον στις περιπτώσεις κρίσης αντισυνταγματικότητας υπουργικών αποφάσεων.

Η ακυρωτική ισχύς της αποφάσεως, αποτελεί ουσιαστικά την σημειολογική υποκρισία του παρεμπίπτοντος ελέγχου συνταγματικότητας. Η φενάκη έγκειται ακριβώς στο ότι η ακυρωτική απόφαση φέρει και προασπίζει μόνο τυπικά τον όρο «αντισυνταγματικότητα». Στην πραγματικότητα όμως δεν δύναται να αντικατοπτρίσει ποιοτικά την εννοιολογική και ακυρωτική διάθεση του όρου. Η απόφαση δηλαδή, του ακυρωτικού δικαστηρίου δια του παρεμπίπτοντος ελέγχου, παραμένει αμετάβλητη στο νομικό σύμπαν και παράγει ισχύ αποκλειστικά και μόνον προς τους ασκούντες το ένδικο βοήθημα. Συνεπώς η κρίση επί αντισυνταγματικότητας διατάξεων νόμου, δεν ισχύει ως αδιαίρετος κανόνας έναντι όλων, αλλά λειτουργεί επιδερμικά, αναπτύσσοντας ισχύ μόνο για όσους τυπικά έχουν υποστεί “άμεση” βλάβη. Χάριν διευκρίνησης, παρατίθεται το παράδειγμα σχετικά με την υπ’ αριθμόν 2334-2337/2016 απόφαση του ΣτΕ (Β΄ τμήμα επταμελής σύνθεση), περί των ακυρωτέων διατάξεων του τρόπου καθορισμού των αντικειμενικών αξιών και του ενιαίου φόρου ιδιοκτησίας ακινήτων – ΕΝ.Φ.Ι.Α.

Συγκεκριμένα δυνάμει της ανωτέρω απόφασης, αναφύεται το υποκριτικό πεδίο της σημειολογίας, το οποίο εκκινεί αφενός από την κρίση αντισυνταγματικότητας διάταξης νόμου, η οποία στην πραγματικότητα αποτελεί σε μεγάλο βαθμό μια θεσμική αυταπάτη. Ο παρεμπίπτων έλεγχος όπως αναπτύχθηκε και ανωτέρω, αναπτύσσει την ισχύ του, μόνον για το υποκείμενο προσβολής το οποίο έχει ασκήσει το ένδικο βοήθημα, δηλαδή έχει αιτηθεί ένδικης προστασίας. Ωσαύτως η ως άνω ακυρωτική απόφαση αναπτύσσει ισχύ, μόνον για τους κατοίκους των περιοχών του Ψυχικού, της Φιλοθέης, του Νέου Βουτζά και των Δελφών, οι οποίοι άσκησαν το ένδικο βοήθημα της αίτησης ακυρώσεως, και όχι για το σύνολο

της Ελληνικής Επικράτειας. Κατ' αυτόν τον τρόπο, οι κάτοικοι της Κυψέλης, των Εξαρχείων και της υπόλοιπης Ελλάδος, θα συνεχίσουν να καταβάλουν κανονικά τον αναλογούντα φόρο, παρότι οι διατάξεις του νόμου που εισήγαγαν τον φόρο κρίθηκαν αντισυνταγματικές. Η αντισυνταγματικότητα συνεπώς ως οντολογία της τυπολογίας, αναπτύσσει επιδερμική ισχύ και παραδόξως η ανοχή του τυπολογικού αποτελέσματος βεβαιώνεται ως ανεκτή αποδοχή κανονικότητας.

Το παράδοξο διαιωνίζεται περαιτέρω στις περιπτώσεις αντισυνταγματικής κρίσης, σχετικά με το ποιος κανόνας χαίρει εφαρμογής. Η οντολογία που διέπει το κράτος δικαίου, ανταπαντά μερικά, μέσω της εφαρμογής του προγενέστερου κανόνα που ρύθμιζε την κρινόμενη σχέση, ενέργεια η οποία σε πλείονες περιπτώσεις επιλύει το δικαιοδοτικό τέλμα. Αντίθετα όμως αναφύεται το ερώτημα, το οποίο επιτείνει την δικαιοδοτική ανασφάλεια, ποιος είναι ο εφαρμοστέος κανόνας στις περιπτώσεις που έχουν ρητά καταργηθεί οι προγενέστεροι κανόνες δικαίου ή πολλώ δε μάλλον στις περιπτώσεις που δεν υπήρξε ποτέ κανονιστικό πλαίσιο που να ρυθμίζει τις σχέσεις. Κατ' αυτόν τον τρόπο η θεσμική ιλαρότητα θέτει πολλαπλά δυνητικά ερωτήματα, τα οποία δύναται να παράγουν πολλαπλά θεσμικά παράδοξα.

Αφενός στην περίπτωση ύπαρξης καταργημένου κανόνα, ο εφαρμοστής παράγει μια θνησιγενή λειτουργική διαδικασία, δυνάμει της οποίας καλείται να προβεί στην θεσμική υποκατάσταση του νομοθέτη, ώστε να μην υποπέσει ο ίδιος σε καθεστώς άρνησης απονομής δικαιοσύνης. Προφανώς όμως υποκύπτει σε μια "ανεκτή" διαδικασία λειτουργικής υποκατάστασης. Αφετέρου στην περίπτωση μη ύπαρξης προγενέστερου κανόνα, η ακυρωτική διαδικασία φλερτάρει με πλείονα θεσμικά δυνητικά παράδοξα. Στην περίπτωση που ο εφαρμοστής προβεί στην θεώρηση , ότι δεν κατέχει την δυνατότητα από το Σύνταγμα να προβεί στην λειτουργική υποκατάσταση του νομοθέτη δυνάμει του συνταγματικού κανόνα του άρθρου §26 (διάκριση των εξουσιών), αυτοδίκαια ενεργοποιείται το εξής διαδικαστικό παράδοξο. Ο

εφαρμοστής εμμένοντας στην πεποίθηση του, δεν προβαίνει αθέμιτα στην υποκατάσταση του νομοθέτη αλλά διαρρηγνύει ρητά το δικαίωμα δικαστικής προστασίας του άρθρου 20 του Συντάγματος. Με την επιλογή του αυτή, το δικαίωμα δικαστικής προστασίας καθίσταται κενό περιεχομένου και δια αυτού του τρόπου επιτείνεται κατά τρόπο οξύ η ανασφάλεια του δικαίου. Ειδικότερα στην περίπτωση που η μη ύπαρξη προγενέστερου κανόνα συνδυάζεται με την ύπαρξη ενός παράνομου καθεστώτος, το οποίο δεν ρυθμίζεται από συγκεκριμένους κανόνες δικαίου, όπως στην περίπτωση του καθεστώτος προηγούμενης αδείας των ραδιοτηλεοπτικών μέσων, δημιουργείται σαφώς η εξής λογική ασυνέπεια.

Δεδομένου ότι ο εφαρμοστής στην περίπτωση μη διάρρηξης του άρθρου §26, κατ' αρχήν δίδει αφενός το περιθώριο επανάληψης της νομοθετικής διαδικασίας στον νομοθέτη ως αρμόδιο όργανο, αφετέρου αναλαμβάνει την αρμοδιότητα κονιορτοποίησης του δικαιώματος δικαστικής προστασίας του άρθρου §20 και στην ουσία λειτουργεί ως επαναπροωθητικός μηχανισμός της προγενέστερης αθέμιτης κατάστασης, όπως στην περίπτωση του καθεστώτος προηγούμενης αδείας. Δημιουργείται συνεπώς κατά την σκέψη αυτή, το λογικό παράδοξο παραγωγής του νομικοπολιτικού φαύλου από τον ίδιο τον λύτη του. Υπό το πρίσμα αυτό, ο εφαρμοστής του δικαίου λειτουργεί επαναπροωθητικά προς το αθέμιτο και εξισορροπεί κατά τρόπο καταχρηστικό την έκβαση της δικαιοδοτικής κρίσης σε έκβαση νομικοπολιτικού παραδόξου. Περαιτέρω δυνάμει της επιλογής να προβεί στην λειτουργική υποκατάσταση του νομοθέτη παραβιάζει ρητά το άρθρο 26 περί της διάκρισης των εξουσιών, πράξη η οποία δεν είναι θεωρητικά ανεκτή στον νομικό σύμπαν.

Δια ταύτα, μας δίδεται η δυνατότητα να κρίνουμε, εάν τωόντι, ο έλεγχος συνταγματικής ορθότητας, δια του παρεμπίπτοντος και διάχυτου έλεγχου, αποκρυσταλλώνει την σημαίνουσα αντίστιξη της προστασίας και της προαγωγής των ατομικών δικαιωμάτων ως ανεκτή διαδικασία αποδοχής της κανονικότητας ή ως οξεία σημειολογική υποκρισία.